

**TEMEL İŐİ EĞİTİMİ
NASIL OLMALI?**

TEK EĞİTİM BÜRO İŐİ
YAYINLARI NO : 1

Birinci Baskı : Nisan 1978
Ünal Matbaası — ANKARA

Tek Eğitim Büro İş
Sümer Sok. No. 20/18
Yenişehir/Ankara

İÇİNDEKİLER

Niçin Eğitim?	5
Kurtuluş Yok Tek Başına, Ya Hep Beraber, Ya Hiç Birimiz!	7
Eğitim Sürekli Olmalıdır!	9
Devrimci İşçiler Örnek Bir Tavır İçinde Olmalıdır!	10
Kapitalist Düzenin Pislüklerini Teşhir Edin! ...	11
Sorunlarımızın Nedenini Kavratın!	12
Kendi Örgütlü Güçlerine İnanmalarını Sağlayın!	14
Eğitim Çok Yönlü Olmalıdır!	15
Her Olay Sınıf Mücadelesini Kavratmada Kullanılmalıdır!	16
Her İşçi Toplantısı Bir Eğitim Yeri Olmalıdır!..	17
Okuma Alışkanlığı Sağlanmalıdır!	18
Sistemli Eğitim Çalışmaları Nasıl Olmalıdır?...	19
Kitle Eğitimlerinde Dikkat Edilecek Noktalar	19
Bir Kitle Eğitim Programı Örneği	30

Türkiye işçi sınıfı giderek bilinçleniyor. Bu bilinçlenmede devrimcilere büyük görevler düşüyor. İşçi sınıfının en geniş kesimlerini daha örgütlü ve bilinçli bir şekilde sınıf mücadelesine çekebilmek için, devrimcilerin işçi eğitimlerinde son derece dikkatli olmaları gerekiyor. Yıllar önceleri kitap okuyan işçi parmakla gösterilirken, bugün kitap ve siyasi dergi okuyan işçilerin sayısı, siyasi tartışmalara giren işçilerin sayısı her gün çığ gibi büyüyor. İşçi sınıfı içinde devrimci çalışma yaygınlaşıyor. Bu süreç içinde birçok devrimci işçi arkadaş, bilinçsiz işçileri eğitebilmek için malzeme arıyor. Eğitim malzemesinden öte, eğitim yöntemlerine ilişkin kaynak arıyor. Başkalarının işlediği hataları işlemeden, onların deneylerinden yararlanmak istiyor.

Bu broşür, Tek Eğitim Büro İş Sendikasında şimdiye kadar verilen eğitim seminerlerinin ve çalışmalarının ortaya çıkardığı deneyleri içermektedir. Tek Eğitim Büro İş Sendikası, bu konuda küçümsenmeyecek deneyler geçirmiştir. Bu broşürün içeriği, Sendikada çalışan arkadaşların ortak deneylerinin belli bir tartışma süzgecinden geçirilmesiyle oluşmuştur. Bazı eksikleri ve hatalarının olduğu muhakkaktır. Ancak bu konuda belli yeni yaklaşımlar ve öneriler getirmesi açısından, yararlı olacağına inanıyoruz.

Niçin Eğitim?

İşçi eğitimlerine başlarken böyle bir soru sormak, bazı kişilere gereksiz gibi gözükebile, son derece önelidir. Bugün herkes eğitimin gerekliliğinden söz ediyor. CIA'nın denetimindeki örgütler özel olarak eğitimci yetiştiriyorlar. Faşist sendikalardan tu-

tin, revizyonistlerin yönetiminde olduğu sendikalara kadar, hemen hemen tüm sendikalarda şu veya bu şekilde bir eğitim veriliyor. Devrimci sendikal çalışmada eğitimin amacının baştan konması bu açıdan önemlidir.

Devrimciler, yepyeni bir dünya için çalışırlar. Bu yepyeni dünya ise ancak devrimcilerin öncülüğünde hareket eden kitlelerin eseri olacaktır. Kitlelerin içindeki en ileri unsurlar (öncü unsurlar) bu mücadelenin rehberi olan işçi sınıfı ideolojisini iyice özümlemelidir. Kitlelerin büyük kısmı ise bu düzende işçi sınıfı ideolojisini ayrıntılarıyla özümleyemeyecektir. Ama onların da bu düzenin pisliklerini iyice öğrenmeleri, bu düzenden umutlarını kesmeleri, yeni bir düzeni ana hatlarıyla öğrenmeleri ve bu yeni düzeni kurma mücadelesine devrimcilerin öncülüğünde katılmaya gönüllü olmaları gerekir. Kitleler kendiliklerinden devrimci olmazlar. Burjuva ideolojisinin kafalarındaki hakimiyetini silmek ancak bilinçli bir çabayla olur. Burjuva ideolojisinin her günkü saldırılarına karşı direnebilmek ve bugün uzak bir hayal gibi gözükken yepyeni bir dünya için bugün zorluklara katlanmaya razı olmak, ancak sistemli bir eğitimle gerçekleştirilebilir.

Eğitimin amacı, kafalarda burjuva ideolojisinin hakimiyetine son vermek, burjuva ideolojisinin saldırılarına karşı koymak, böylece de en geniş işçi kitlelerini sosyalizmi kurma mücadelesine çekmektir. Amaç, en geniş işçi kitlelerini mücadeleye sokmaktır. Pasiflikten, edilgenlikten kurtarmaktır. Kendi kaderlerini kendilerinin çizmesi gerektiğini kavratmaktır. En geniş işçi kitlelerini bu şekilde mücadeleye sokar-

6

Bir çok arkadaş, kitlelerin örgütlü ve ortak mücadeleyi kolayca kavrayabileceğini sanmaktadır. Burjuva ideolojisinin kitleler üzerindeki etkinliğini küçümsemektedir. Kitlelerin bu örgütlü ve ortak mücadelesine engel olan çeşitli etkenler vardır:

- a) Hemşehricilik,
- b) Mezhep ayrılıkları,
- c) Ulus ayrılıkları,
- d) İspyoncular, patron köpekleri, faşistler,
- e) Patronun «baba patron» görünümünü sağlama,
- e) İşçilere yanlış hedef gösterilmesi.

Bu ve benzeri nedenler, işçiler arasındaki çelişkileri körükler ve onların hakim sınıflara karşı ortak bir mücadeleye girmelerine engel olur.

Ayrıca spor toto, milli piyango, kumar, gazetelerin ikramiye kuponları gibi unsurlar da bu düzende çok zor şartlarda yaşayan işçiler ve diğer emekçiler için bir kurtuluş umudu olabilir. Bunların etkisinin de kurtuluşu gerekir.

Bütün bunlara ek olarak, müstehcen filmler, futbol, foto roman, moda gibi etkenler de emekçilerin kafasını «kendi sorunlarından çekip, yoksulluğun nedenini ve yoksulluktan kurtuluşu aramasını» engel olmayı hedefler. Bir kitaba 10 lira vermekten kaçınan bir kişi, bol bol reklamı yapılan gösterişli bir mal almak için yüzlerce lirayı gözünü kırpmadan verebilir. Grev gözcülüğünden kaçan bir işçi, sabahlara kadar stad kapısında futbol maçına bilet almak için bekleyebilir. Yandaki fabrika grevdeyken, grev yardımı olarak 10 lira vermekten kaçınabilir.

Bir bakarsınız, yeterince deneyli olmayan bir işçi, kendisi ilerici bile olsa, faşist hemşehrisini tutabi-

8

ken, mücadele içinde sıvırlan öncü unsurları iyi birer devrimci olarak yetiştirmektedir.

Devrimci sendikal çalışma çerçevesindeki bir eğitim işçilere sadece ekonomik mücadele için gerekli olan şeyleri öğretmekle kalmaz. Sadece toplu sözleşmelerden, iş kanunundan söz edilen eğitimler artık reformist sendikaların bile bazılarında kalmıştır. Eğitimlerde hedef sendikal bilinçle kısıtlı kalmamak, en iyi ekonomik - demokratik mücadelenin nasıl verileceğini incelerken, esas olarak yukarıda sözü edilen doğrultuda çaba göstermektir.

**Kurtuluş Yok Tek Başına, Ya Hep Beraber,
Ya Hiç Birimiz!**

Kapitalist düzenin yıkılabilmesi, işçilerin ve diğer emekçilerin kendi örgütlü güçlerine güven duymaları ve kendi örgütlü güçleriyle yeni bir düzen kurabileceklerine inanmalarını gerektirir. Halbuki bugünkü düzende burjuva ideolojisi, emekçileri birbirine düşürmek, emekçiler arasındaki kişisel ve grupsal önemsiz çelişkileri ön plana çıkartmak konusunda son derece ustalaşmıştır. Bireycilik alabildiğine yaygınlaştırılmış, kurtuluşun tek tek olacağı anlayışı geniş emekçi kitlelerin beynine yerleştirilmeye çalışılmıştır.

Önce bunun değiştirilmesi gerekir.

En geniş işçi ve emekçi kitlelerinin,

- a) Bu düzenden umutlarını kesmelerini,
- b) Yeni bir düzenin zor bir mücadeleden geçerek ve ancak kendi bilinçli ve örgütlü güçleriyle kurulabileceğini,
- c) Bu örgütlü mücadelenin devrimci bir önderlikle başarıya ulaşabileceğini kavraması gerekir.

7

li. Bir bakarsınız, bir anda bir fabrikanın işçisi alevilik - sünnilik diye kışkırtılır, ikiye bölünür. İşçi sınıfının bu tür kışkırtmalara gelmemesi için daha zaman ve devrimci işçilerin etkinliğinin artması gerekmektedir.

Eğitim bütün bu sorunlar nedeniyle gereklidir. Ama eğitim, bazı kimselerin zannettiği gibi işçileri birkaç günlüğüne bir salona toplayıp onlara ders vermek değildir. Burjuva ideolojisinin etkinliği köklüdür, yaygındır. Birkaç günlük seminerlerle silinemez. İşçilerin bencillikten kurtulabilmeleri, gelecekteki çıkarları için bugün fedakârlık yapabilecek kadar uzak görüşlü olabilmeleri, bu düzenin dertleri karşısında kendi paçalarını kurtarabileceklerini zannetmek yerine uzun dönemli ortak ve örgütlü bir mücadeleyi göze alabilecek kadar bilinçli olabilmeleri, sistemli bir eğitime ve mücadeleye bağlıdır. Bu ağır yük, devrimci işçilerin sırtındadır. Devrimci işçi arkadaşlar, bugünkü düzen tarafından ezilen ve horlanan arkadaşlarını sabırla, bıkmadan, yılmıya kapılmadan eğitmek, örgütlü mücadelenin tek kurtuluş yolu olduğunu onlara kavratmak ve onları mücadeleye çekmek zorundadırlar.

Eğitim Sürekli Olmalıdır!

Burjuva düzeni emekçi sınıf ve tabakaları sürekli olarak kendi çıkarı doğrultusunda eğitmeye çalışmaktadır.

Televizyon, sinema, gazeteler, foto romanlar, reklamlar, şarkılar, radyo ve aklımıza gelebilen başka bin türlü araçla emekçilerin beyni yıkanmaktadır. Bütün bu araçlar, bu kapitalist düzenin yaşamasını amaç edinmiştir. Emekçilerin kafasının, bu düzenin

9

yaşamını sağlayacak şekilde şekillendirilmesini amaç edinmiştir.

Devrimcilerin eğitim çalışmalarını da bütün bu burjuva silahlarına karşı mücadeleyi geliştirmelidir. Hayatın her alanında eğitim sürmelidir. Hayatın her alanında burjuva ideolojisinin saldırılarına karşı tahkimatlar kurulmalıdır. Eğitim, bu nedenle, sürekli olmalıdır. Birkaç günlük seminerlerle kısıtlanmamalıdır.

Devrimci İşçiler Örnek Bir Tavr İçinde Olmalıdır!

Eğitim, önce devrimci işçilerin örnek bir tavır içinde olmasıyla başlar. Bilinçsiz işçiler, devrimcileri doğru sözlü, yiğit, fedakâr, mütevazî, toplumun çıkarları için kendi çıkarlarından fedakârlıkta bulunan insanlar olarak tanımalıdır. Bu örnek tavırlar, bilinçsiz işçilerin de benzer tavırlara girmesinin ilk nedenidir.

Örnek bir tavır içinde olmayan devrimci işçilerin verecekleri eğitim de etkili olmayacaktır. Söylenecek küçük bir yalan, diğer bütün doğrulara olan güveni de ortadan kaldıracaktır. İşçi kitlesine, devrimci fedakârlıktan, toplum için fedakârlık yapılmasından söz eden bir kişinin yemek sırasında arkadaşının önüne geçmeye çalışması, o kişinin söylediklerine olan güveni, devrimcilere olan güveni silecektir. Devamlı içki içen birine, içkiye teslim olana saygı duyulmayacaktır. Burjuva ideolojisinin kitleler üzerindeki etkinliğini silmenin en temel şartı, devrimci işçi arkadaşların her türlü ilişkilerinde bir devrimciye yaraşır tavır içinde olmalarıdır. Devrimci mücadele sadece maddî hayat şartlarının düzeltilmesini amaçlamaz. İnsanların horlanmadığı, küçümsenmediği, üretkenlerin kendilerini yönettikleri bir düzenin

10

şını, diğer taraftan bu tür dertleri olmayan insanları tanımasını sağlayacaktır.

Ancak bu düzenin pisliklerinin teşhiri, bu pisliklerin nedeninin açıklanmasıyla bir arada sürdürülmelidir.

Türkiye'de uzun yıllar yoksulluk edebiyatı yapıldı. Hakim sınıflar ise halkımızın ne denli yoksul olduğunu gizlemeye çalıştılar. Yoksulluğun teşhir edilmesine bile karşı çıktılar. Ama bugün şartlar çok değişti. Artık hakim sınıflar da yoksulluğun varlığını kabul ediyorlar. Faşistler bile yoksulluktan, hayat pahalılığından şikâyet eder görünmeye başladılar.

Yoksulluğun, horlanmanın ve bunun karşısındaki lüks hayatın teşhirinin amacı, bunların nedenini kavratmaktır. En geniş kitleleri, kendi kaderlerini kendilerinin çizme doğrultusunda mücadeleye çekmektir. Bu düzenin pisliklerini teşhir edişte bu noktaya dikkat etmek gerekir.

Sorunlarımızın Nedenini Kavratın!

Hakim sınıflar, yüzyıllardır sömürdükleri ve horladıkları emekçilerin kafalarına yanlış şeyler sokmuşlardır. Onları mücadeleden alkoymanın en önemli araçlarından biri, yanlış hedefler göstermektir.

Çevrenizdeki bilinçsiz insanlarla konuşun. Onlara yoksulluğun nedenini sorun. Çok çeşitli cevaplar alacaksınız. Bu soruya doğru cevap veremedikleri sürece, bizimle aynı cevabı vermedikleri sürece bizimle kolay kolay mücadeleye katılmayacaklardır.

Bir çok insana göre, yoksulluk kaderdir. Bazı insanlar yoksul, bazı insanlar zengin yaratılmışlardır. Bunu değiştirmek elde değildir. Zaten bu dün-

12

kurulmasını isteyebilmek, devrimcilerin doğru çalışmalarına bağlıdır.

Kapitalist Düzenin Pisliklerini Teşhir Edin!

Eğitimin ilk amacı kapitalist düzenin pisliklerini teşhir etmektir. Ancak bu teşhir edilişi yoksulluk edebiyatı şekline de dönüştürmemeye dikkat etmek gerekir.

Kapitalist düzen, günde 8 saat iş, işe gidiş geliş, yemek paydosu, fazla mesai ile işçinin bütün gününü denetim altına almaya çalışmıştır. İş dışındaki zamanlarını ise günlük dertler doldurur. Amaç işçiyi (işçinin farkında olmadığı) bir düşünce hapishanesine kapatmaktır. İş - ev - kahve - günlük dertler birbirini kovalar gider. İşçinin bu çemberi kırmaması için her şey yapılır. İşçinin bu düzenin pisliklerini görebilmesi engellenmeye çalışılır.

Eğitimin ilk aşaması, işçiyi bu çemberden kurtarmak, onun gözlerini dünyaya açmak olmalıdır.

Kapitalist düzenin pislikleri teşhir edilmelidir. Bir tarafta kendisi gibi yoksulluk çeken ve horlanan insanlar varken, diğer tarafta köpekleri için Avrupa'dan mamalar getiren insanların olduğunu öğrenmelidir. Kendisi iş kazası sonucu hastaneye gittiğinde yatak bulamadığında, hakim sınıfların temsilcilerinin daha genç görülmek için iki üç yılda bir yüzlerini gerdirmek amacıyla hastanelere yattıklarını, bunların şeklini değiştirdiklerini ve bütün bunları işçilerin ve diğer emekçilerin sırtından kazandıkları paralarla yaptıklarını öğrenmelidir.

Kapitalist düzenin pisliklerinin teşhir edilmesi bir taraftan aynı dertleri paylaşan insanları tanıma-

11

yadaki hayat önemli olmadığından, tamahkâr olmak, bulabildiğimiz lokmaya şükretmek gereklidir. Ancak böyle davranırsak, öbür dünyada rahat bir hayat sürebiliriz.

Bazı insanlara göre, ahlâk bozuldu diye yoksulluk vardır. İnsanlar, geçmiş zamanlarda olduğu gibi ahlâklı olsalar, yoksulluk diye bir şey kalmayacaktır.

Bazı insanlar, yoksulluğun nedenini dinin elden gitmesine bağlarlar. İnsanlar artık dinlerine yeterli saygıyı göstermedikçe, Allah onları cezalandırmaktadır. Dinimize yeterince sahip çıksak, her taraf yeniden güllük güllüstanlık olacaktır.

Bazılarına göre, Türklerin bölünmüşlüğü yoksulluğumuzun nedenidir. Bütün dünyadaki Türkler birlik ve beraberliklerini bir sağlayabilseler, bütün dertlerimize çözüm bulunabilecektir.

Bu tür inanışlar size abes gelebilir. Ama halkımız yoksulluğun nedenini aramaktadır. Yoksulluğun eziyetlerini, horlanmışlığın acılarını onlar çekmektedirler. Onun için de, bu işin neden böyle olduğunu sormaktadırlar. Şimdiye kadar onlara verilen cevaplar bunlardır. Bu cevaplar birçoğunun aklına yatmıştır. Gerek bu cevapları, gerek de bunlara inanmaları küçümsemeyin. En geniş emekçi kitlelerin kafalarına yüzyıllardır sokulan bu cevapları değiştirmedikçe, yoksulluğun gerçek nedenini onlara kavratamadığımız ve onları bu doğrultuda örgütlü ve bilinçli bir mücadeleye sokamadığımız sürece, başarılı olamayız.

Burjuva ideolojisinin «yoksulluğun nedeni nedir?» sorusuna verdiği cevap bu kadarla da kalmaz. Özellikle kendisine «aydın» diyen kişilere bu soruyu

13

sorduğunuzda, biraz daha «bilimsel» gibi gözükten cevaplar alırsınız.

Bunların da bazıları «halkımızın cahil olduğu»ndan söz eder. Kastettiği şey, halkımıza hâlâ okuma yazma öğretecek eğitim hizmetinin götürülmemiş olmasıdır. Yoksulluğun nedenini cehalet olarak gösterenler, «eğitim seferberlikleri» ile bütün dertlerimizin çözümlenebileceğini ileri sürerler.

Bazı kimseler de bizim halkımızın «tembel» olduğunu, sabahtan akşamlara kadar kahvelerde pineklediğini söyler. Yoksulluğun nedeni olarak bunu gösterir. Çözüm olarak da bütün kahvelerin kapatılmasını, işsizlerin (düşük ücretle bile olsa) zorla fabrikalara sokulması gerektiğini söylemeye kadar varır.

Yoksulluğun ve horlanmanın teşhir edilmesi, milyonlarca insanın aynı dertlerden muztarip olduğunun anlatılması yeterli değildir. Yoksulluğun ve horlanmanın gerçek nedenlerinin kavratılması esastır. Hakim sınıflar, bu konuda yüzyıllardır ince taktikler geliştirmişlerdir. Emekçilerin beyinlere işlenmiş bu yalanları silbilmeleri ve yerlerine doğru açıklamaları koyabilmeleri için uzun süreli mücadele ve eğitim zorunludur.

Ezilmişliğin, horlanmışlığın, yoksulluğun acılarını yüzyıllardır çeken kitlelerin, bunların gerçek nedenini kavrayabilmeleri, iktidardaki sömürücü azınlığın yaşantısına hayranlıkla değil de kinle bakabilmesi, devrimcilerin sabırlı çalışmalarına bağlıdır.

Kendi Örgütlü Güçlerine İnanmalarını Sağlayın!

Yoksulluğun gerçek nedenini az biraz kavrayan işçilerde görülen genel bir eğilim, «biz ne yapabiliriz ki?» demektir.

14

1. Sinema - tiyatrodan günlük gazetelerin beraberce okunmasına kadar çeşitli araçlar.
2. Çeşitli nedenlerle yapılan toplantılar.
3. Yayınlar.
4. Düzenli seminerler.

Her Olay Sınıf Mücadelesini Kavratmada Kullanılmalıdır!

Çevremizdeki her olay, kafasındaki burjuva ideolojisinin hakimiyeti silinmek istenen kişiyi eğitmeye kullanılabilir. Bir kahvede otururken okunan bir gazete, seyredilen televizyon, sokakta gezerken karşınıza çıkan bir reklam veya beraberce gidilen bir film, bu düzenin pisliklerini teşhir etmek için kullanılabilir.

Devrimci bir işçiye buraya düşen görev, arkadaşlarına çevredekilerdeki olayların arkasındaki gerçekleri kavratmaya çalışmaktır. Olayların özünü göstermektir. Olaylar arasındaki bağlantının kurulmasına yardımcı olmaktır.

Bir süre önce gazetelerin birinde, aklıktan köpek yemek zorunda kalan iki kişinin resimleri yayınlandı. Aynı gazetede bir süre sonra da sınıfını geçen öğrenciye 200 küsur bin liralık bir at hediye edenlerden söz edildi. Bu iki haber arasındaki bağlantıyı çok rahatlıkla kurup, yoksulluğun nedeninin kimler olduğunu somut olarak gösterebiliriz.

Televizyonda polislerin iyiliğini ve tarafsızlığını anlatan dizi filmleri teşhir edebiliriz. Fakir fakat yakışıklı gencin, zengin bir kıza evlenerek nasıl mutluluğa kavuştuğunu anlatan bir filmin bizi nasıl yanlış hedeflere itmeye çalıştığını gösterebiliriz. Milyonlar dökülerek yapılan reklamların nasıl bir israf

16

Halkımızın üzerinde yüzyıllardır yoğun bir devlet baskısı vardır. Osmanlı döneminden tutun, günümüze kadar jandarma zulmü süregelmiştir. Anadolu'da onyedinci ve onsekizinci yüzyıllardaki halk ayaklanmaları yüzbinlerce insanın öldürülmesiyle bastırılmıştır. Bu kanlı zulüm, halkımızın kendi gücünü kavramasına engel olmaya yöneliktir. Örgütlü mücadele geleneğinin de olmaması, sürekli yenilgiler, işçilerin ve diğer tüm emekçilerin kendi örgütlü güçlerinin ne demek olduğunu uzun yıllar anlamalarına fırsat vermemiştir.

Bu korkuyu, bu kendine güvensizliği kırmak gereklidir.

Mücadele süreci, bir sürü işçi arasındaki kişisel çekişmeleri kenara atacak, ortak hedeflere varmak için ortak eylemi getirecektir. İşçilerin kendi örgütlü güçlerine inanabilmeleri, hakim sınıfların göstermelik gücünün kofluğunu kavrayabilmeleri ancak devrimcilerin ve kendilerinin bir dizi başarılı eylemiyle mümkündür.

Eğitim Çok Yönlü Olmalıdır!

Daha önce, eğitimin sadece seminerlerle kısıtlı kalmaması gerektiği belirtilmişti. Eğitim, son derece çeşitli araçlar kullanılarak sürdürülmeli, monotonluktan çıkarılmalı, çok yönlü bir nitelik kazandırılmalıdır.

Devrimci işçi arkadaşların sistemli bir şekilde sürdürülecekleri eğitimin ilk başlarda (ve özellikle işyerinin örgütlenmesi başlarken) farkettilmeden yapılmasında yarar vardır. Eğitim, günlük tartışmalarda ve yaşantıda «eğitim» adı verilmeden sürdürülebilir. Bu şekilde baktığımızda, eğitim araçlarını şu şekilde ele alabiliriz:

15

olduğunu, bu paraların bizim cebimizden çıktığını, reklamların ise bizi düzene daha fazla bağlamayı amaçladığını açıklayabiliriz.

Hakim sınıfların beyin yıkama araçlarından bile, bu düzeni teşhir etmek için yararlanabiliriz.

Bir de ilerici ve devrimci bir açıdan hazırlanmış filmler ve tiyatro oyunları vardır. Bunlar düzenin pisliklerini, emekçi halkların sorunlarını ve bunlardan kurtuluşun yollarını gösterirler. Göze ve kulağa beraberce hitap eden bu tür canlı eğitim araçları, özellikle okuma alışkanlığı olmayan kişiler için çok yararlı olmaktadır.

Yürüyüş ve mitinglere kitle halinde katılmak ve binlerce insanla birlikte olmak, emekçilerin potansiyel gücünü görmek açısından önemlidir. Bu açıdan, devrimci marşların ve türkülerin söylendiği, binlerce insanın beraberce sloganlar haykırdığı anma ve eğlence geceleri de öğretici ve güven vericidir. Bir çok insan, mitinglere, yürüyüşlere ve bu tür gecele- re gide gele, devrimci marş ve türkülerini dinleye dinleye devrimci harekete ısınmışlardır.

Her İşçi Toplantısı Bir Eğitim Yeri Olmalıdır!

İşyerinde veya mahallede, aynı sorunları paylaşan işçiler belli nedenlerle bir araya gelip, bu sorunları çözümlenmeye çalışırlar. Bu toplantılar, bu sorunların nedenlerinin ele alındığı ve tek tek sorunların genel sınıf mücadelesiyle bağlarının kurulduğu birer eğitim toplantısı haline getirilmelidir. İşçiler bu toplantılarda sadece belli doğruları öğrenmekle kalmamalı, birbirlerini denetlemeyi, espioncuları ortaya çıkartıp cezalandırmayı, örgütlü çalışmayı, beraberce karar alıp bu kararı uygulamayı, kendi kendilerini yönetmeyi de öğrenmelidirler.

17

İşyerinin sendikada ilk örgütlenme çalışmalarının başlamasında yapılan toplantılardan, toplu sözleşme görüşmeleri hakkında karar verilen toplantılara kadar, eleştiri - özeleştiri toplantılarına, genel kurullara kadar her biraraya geliş, bu açılardan değerlendirilmelidir.

Okuma Alışkanlığı Sağlanmalıdır !

Toplantıları dinleme, yürüyüşe katılma ve benzeri araçlar, okuma alışkanlığının kazanılması ile pekiştirilmelidir. Bazı işçi arkadaşlar, televizyon seyretmeyi veya tavla oynamayı ne kadar bir ihtiyaç olarak görüyorlarsa, gazete okumayı, günlük politik gelişmeyi izlemeyi, kitap okumayı da en az o kadar bir ihtiyaç olarak düşünmelidir. Sendikalar ise, işçinin bu çabalarını kolaylaştıracak şekilde yayın yapmalıdır.

Sendika gazeteleri genellikle ya toplu sözleşme haberleriyle doludur, ya da gereksiz lafazanlıklarla. Bu tür yayınlar, günlük dertler ile genel sınıf mücadelesi arasındaki bağlantıyı somut bir şekilde ele almaz. Kolay anlaşılır olmalıdır. Resim ve karikatürlerden yararlanılmalıdır. İşçinin bu yayınlara sahip çıkmasını sağlayacak şekilde sorulu-cevaplı köşeler, okuyucu mektupları, şiirleri yer almalıdır.

Sendikanın yayın organının, siyasi dergilerin ve kitapların okunmasının dışında, işçiler duvar gazeteleri hazırlamaya da teşvik edilmelidir. Çeşitli günlük gazetelerdeki resimlerden yararlanılarak, sınıf mücadelesini kavratan ve mücadeleye çeken iyi duvar gazeteleri hazırlanabilir. Duvar gazetesinin hazırlanması da başlı başına bir eğitimidir.

18

tüm yaşantısında normal, sıradan biri gibi giyinmelidir. Dar elbiseler, erkeklerde uzun saç ve sakal genellikle olumsuz etki yaratmaktadır. Bayanların makyajsız olmaları zorunludur. Konuşmalarda kesin olarak günlük konuşma dili kullanılmalıdır. Öztürkçe konuşma özentisi hatalıdır. Önemli olan belli görüşlerin aktarıldığı kalıp değil, aktarılan özüdür. Bir devrimci, yaşantısının her yönüyle halktan biri olmalıdır. Uzun saç - sakal gibi, aşırı militan tavırlar da bir devrimciye yaraşmaz. Tavırlarınızdaki önemli hatalar, kitlelerin size baştan itibaren yabancılaşmasına ve aranızda görünmez bir duvar çekmesine yol açacaktır. Devrimcilerle ilk defa temas kuran bilinçsiz kişiler devrimcilere «anarşist» gözüyle, belki bir önyargıyla bakabilir. Bu önyargıların yok edilebilmesi, kişisel tavırlarda burjuva kahntılarının izlerinin silinmesine bağlıdır.

Eğitim Bir Alışverıştır :

Eğitimci, eğitim seminerlerinin bir alışveriş olduğunu unutmamalıdır. Anlatmak, eğitimcinin görüşlerini daha iyi formüle etmesini, görüşlerini billurlaştırmasını sağlayacaktır. Ayrıca işçilerin çeşitli tepkileri, anlatacakları olaylar ve deneyler eğitimciye bir çok şey kazandıracaktır. İşçilerin ve diğer emekçilerin yalnız tavrı ve olaylara yalnız yaklaşımı, eğitimcinin entellektüel eğilimlerini temizleyecektir. Kitle çalışması meşe odununun yanmasına benzer. Biraz geç tutuşur. Ama bir tutuştu mu, uzun yanar ve köz bırakır. Saman alevi gibi bir anda kolayca parlayıp, sonra bir anda sönmeyiz. Kitle çalışması, acelecilik, dargörürlülük, kariyerizm gibi hastalıkları da temizler. Eğitimci, kitleye bir şeyler öğretmeye çalışırken, (varsa) bu hastalıklardan da arınır, ha-

20

Sistemli Eğitim Çalışmaları Nasıl Yapılmalıdır?

Eğitim dendiğinde genellikle akla sistemli eğitim seminerleri gelmektedir. Sistemli eğitim çalışmalarını da çeşitli düzeylerde alabiliriz.

Kitle eğitimleri, sendikanın üyesi tüm işçilerin geçirilebileceği, sınıf mücadelesinin çok temel ilkelininin ve bakış açısının öğretildiği seminerlerdir.

Mücadele içinde ön plana çıkan öncü işçiler ise, bu kitle eğitimlerinden öte özel seminerlere tabi tutulabilir. Sınıf mücadelesini daha iyi öğrenmeleri, iyi birer devrimci olarak yetişmeleri için olanaklar sağlanır.

Kitle Eğitimlerinde Dikkat Edilecek Noktalar :

Kitle eğitimlerinde bir çok eğitici takındığı yanlış tavırlar ve eğitim yöntemlerindeki hataları nedeniyle kitleye verebileceğinin çok az bir bölümünü aktarabilmektedir. Kitle eğitiminde bazı noktalara dikkat edilmesi, çalışmaların verimini büyük ölçüde artıracaktır.

Aşağıda belirtilen noktaların büyük bir kısmı, sadece seminerler için değil, hayatın her alanındaki ilişkiler için geçerlidir. Ancak, bu önerileri mutlaklaştırmamak ve burada belirtilen noktalarla da sınırlandırmamak gerekmektedir.

Tavrınıza Dikkat Edin :

Eğitimci kişisel tavırlarına azami dikkati göstermelidir. İdeolojik düzeyi düşük kimseler, bir siyasi düşünceyi değerlendirirken bu düşünceyi savunan kişinin (savunduğu dünya görüşünün sonucu olan) tavırlarını kıstas olarak alır. Bu nedenle eğitimcinin giyimi, kullandığı dil, konuşma ve ilişki kurma tarzı son derece önemlidir. Eğitimci sadece eğitimde değil,

19

yat üniversitesinden mezun işçilerden hayatı öğrenir.

Kendinizi Öğretmen Sanmayın :

Eğitimci gerek günlük yaşantısında, gerek eğitimde bir devrimciye yaraşır mütevazilikte davranmalıdır. Kendisini öğretmen sanmamalıdır. Eğitimde bir okul havasının yaratılmasının engellenmesi ve sohbet havasının yaratılması, eğitime katılan kişinin öğrenci havasından çıkarılıp sohbe katılan biri havasına girmesi eğitimin başarısı açısından son derece önemlidir. Dershane havası, eğitime katılanları bir anda pasifleştirir, edilgenleştirir. Kahvede veya bir aile toplantısında hiç durmamacasına konuşan, sözü-sohbeti dinlenir kişiler, bir anda dut yemiş bülbüle dönerler. Karşılıklarına bir öğretmen çıkmıştır. Kendileri çok az okumuşlardır. Az mürekkep yalamışlardır. Bilgisizliğin ezikliği bir anda yayılır. Yani eğitimcinin bir öğretmen havasına girmesi, kendi gücüne güvenmeyi ve aktifliği öğrenmesi gereken kişileri iyice pasifleştirir. Eğiticiye de bir yarar sağlamaz. Bir kahvedeki eşitlik ve dostluk havasının yaratılması, eğitimin bir çok bakımdan başarılı olabilmesinin ön koşuludur.

Sabırlı Olun :

Kitleler belli konuları kavrayamazlarsa sabırla yeniden anlatılmalıdır. Konu, günlük yaşamdan örneklerle, atasözü ve deyimlerle açıklmalıdır. Kitleler belli bir şeyi anlamazsa, eğitimci hatayı öncelikle kendisinde aramalıdır. Konuyu daha basitleştirerek, kıkmadan ve kitleyi küçümser bir tavra kesinkes girmeden yeniden anlatılmalıdır. Anlayamayan ve soru sorarak anlamadığını belirten kişiler kesinkes aptal

21

yerine konmamalı, küçümsememelidir. Kitleler üzerinde yüzyıllardır hüküm süren gerici ideolojilerin etkinliğinin bir kaç saatlik eğitimle silinmesi beklenmemelidir. Kitleleri sadece kitaplardan tanıyanlar bir taraftan kitleleri küçümser, diğer taraftan kendi yeteneklerini abartırlar. Kitleler yüzyıllardır aldatıla aldatıla ve baskı altında ezile horlana alabildiğine ihtiyatlı olmuşlardır. Çarıkli erkânıharp olmaları, yüz yılların deneylerinin sonucudur. Bu ihtiyatlılığı anlayışla karşılamak gerek. Diğer taraftan, yüzyıllardır eğitimsiz ve örgütsüz bırakılmış kitlelerin bazı şeyleri kavramada yetersiz kalmaları da küçümsememelidir. Devrimciler sabırlı olmak zorundadırlar.

Saygılı Olun :

Kişilere sonsuz saygı gösterilmeli. kırıcı davranılmamalıdır.

Bazı arkadaşlarda yaşlıları geri kafalı görme, onlara karşı saygıda kusur etme alışkanlık haline gelmiştir. Bazılarında ise kendinden yaşça veya mevki-ce küçükleri küçümseme, adam yerine koymama eğilimleri vardır. İnsanlar arasındaki ilişkilerde ukalaca, küçümseyici, kırıcı tavırlar devrimcilere yaraşmaz.

Eğitim süresince kitlenin olumlu veya olumsuz bir tepki göstermemesi genellikle konuyu kavrayamadıklarının, «filmin koptuğunun» göstergesidir. Böyle durumlarda sorulacak bir kaç soru konunun kavranılıp kavranılmadığını açığa çıkaracaktır.

Bol Örnek Kullanın :

Eğitimlerde bol örnek kullanılmalıdır. Örnekler üretim sürecinden, günlük yaşamdan alınmalıdır.

22

da karşılaştığı sorunlarla genel teorik konular (soyutlamalar) arasında bağ kurabilir. Buna bağlı olarak da eğitim sorulu cevaplı olarak götürülmelidir. Dikkat edilmesi gereken nokta, tartışmalarda insiyatifi elden kaçırmamaktır.

Dinleyiciler kendi deneylerini anlatabilsinler :

Dinleyicilere günlük sorunlarını ve deneylerini anlatma ve soru sorma özgürlüğü tanınmalıdır. Fakat dikkat edilmesi gereken bir nokta, dinleyicilerin anlattıklarının eğitimi tarafından eğitim planına göre yönlendirilmesi ve genel teorik yaklaşım içinde oturularak özümletilmesi gereğidir. Kitlelerdeki yaygın bir eğilim, bir konuda herkesin kendi deneylerini anlatma isteğidir. Bu istem zamanın elverdiği ölçüde karşılanmalıdır. Çünkü anlatılanlara o kişinin daha fazla sahip çıkmasını sağlayacaktır. Dinleyicinin anlattığı deney ve sorunun eğitimi tarafından sınıf mücadelesi açısından yorumlanıp yerine oturtulması da genellikle kendi çevresi ile aşırı ayrıtıda ilgilenen dinleyicinin genellemelere geçmesini, ağaç yerine ormanı görmesini sağlayacaktır. Dinleyicilerin kendi deneylerini anlatabilmelerinin bir diğer yararı da diğer dinleyicilere ve eğiticilere, Onlar da bu deneylerden yararlanacaklardır.

Anlatılanları dinleyicilere anlatırın :

Anlatılanların uygulanabilmesi için az ve önemli konunun iyi bir şekilde özümletilmesi gerekmektedir. Kısa bir süre içinde mümkün olduğundan fazla şeyden söz edildiğinde, eğitimin sonunda kitlenin kafasında anlatılanlardan fazla bir şey kalmamaktadır. Anlatılanlar vakit ölçüsünde dinleyiciye anlatılmamalıdır. Konunun kavranıp kavranmadığının, açık ol-

24

Bir örneği kavratıp, teorik konular bu örneğe bağlanarak anlatıldığında kitlenin kafasından silinmemektedir. Günlük yaşamda atasözü ve deyimler sık sık kullanılmaktadır. Çok yaygın bir masal ve hikâye geleneğimiz vardır. Özellikle kırsal alanlarda ve köy kökenli emekçiler arasındaki eğitimlerde atasözü, deyim, masal ve hikâye kullanımı, belli teorik konuların açıklanmasına ve soyutlamaların kavratılmasına büyük ölçüde yardımcı olmaktadır. Nasrettin Hoca fıkraları, benzer nitelikte küçük hikâyeler dinleyicinin kafasında zaten olduğundan veya hoşuna gittiğinden, soyut bir formülasyondan daha yararlıdır. Örneklerin yanı sıra bazı sloganları yaygınlaştırmak, içeriğini kavratmak ve ondan sonra bu sloganlara bilinçli bir şekilde sahip çıkartmak da yararlıdır. Üreten biziz, yöneten de biz olacağız! Mücadelemiz ortak, kurtuluşumuz birdir! gibi sloganlar kolay kavranılır ve benimsenebilir olmaları açısından çok yararlıdır. Ancak işçilere (içeriğini kavratmadan) bazı siyasetlerin sloganlarını attırmak kendi kendini tatmin etmek, işçileri ve izleyicileri aldatmaktan, oportünizmden başka bir şey değildir.

Dinleyicileri Tartışmaya Katın :

Klasik eğitim düzeyi düşük kitlelerin soyutlama ve teorik konuları kavrama alışkanlığı fazla yoktur. Bu nedenle, eğitimde amaç çok fazla teorik konunun kavratılmaya çalışılması yerine, az fakat temel konunun ve daha da önemlisi olaylara marksist yaklaşımın bol örneklerle özümletilmesi olmalıdır. Özümletme süreci ise dinleyicileri tartışmaya katmak ve kafalarını zorlamaya alıştırmakla olur. Dinleyici ancak bu zorlama sürecinde günlük yaşamın-

23

mayan konuların anlaşılabilmesinin en iyi yöntemi budur. Ayrıca dinleyici kendine güven kazanacak ve dinlediklerini başka yerlerde de tekrarlama cesaretini gösterecektir. Bir kez bazı şeyleri öğrendiği konusunda kendine güven kazanırsa, günlük hayatta karşılaştığı herkesle tartışmaya girebilecektir.

Eğitimin amacı unutulmamalıdır :

Eğitim yapılırken eğitimin amacı unutulmamalıdır. Eğitim eylem için yapılır. Sınıf mücadelesini geliştirmek için yapılır. Yaygın kitle eğitiminde günlük olaylara marksist bakış açısı özümletilebilirse, belli temel yaklaşımlar verilebilirse, eylem içinde eğitimin daha üst safhalarına geçilebilir. Eylemden kopuk eğitim verimsizdir. Eğitimden kopuk eylem de. Eğitim ancak eylem sürecinde kafalarda oluşan sorunlara çözüm getirerek ve eylemin sonuçlarını sınıf mücadelesi açısından değerlendirerek bir üst aşamaya çıkarır. Eylemden uzak, eyleme yöneltmeyen ve eylemden kaynaklanmayan eğitim programları kitlelerin mücadelesine fazla bir şey katmaz.

Öğrenen öğretmek zorundadır :

Eğitimden geçen kişinin sınıf mücadelesindeki sorumluluğu artmıştır. Öğrendiklerini bilmeyenlere öğretmek, öğrendiklerini kullanmak zorundadır. Bu sorumluluk eğitimlerde sürekli vurgulanmalıdır. Kişi, öğrendiklerini başkalarına anlatırken, yani eğitimcilerken öğrendiklerini daha iyi özümleyecek ve geliştirecektir. Ayrıca devrimci düşüncenin yaygın kitlelere ulaşmasında bu insanların büyük rolü olacaktır. Eğitim, eğittirmek için yaptırılmalıdır.

25

Eğitime ajitasyon da katın :

Eğitime belli ölçüde ajitasyon unsuru da katılmadır. Sınıf düşmanlarının baskıları, bu baskılara karşı direnen devrimcilerin kahramanlıkları anlatılmadır. Emekçilerin düşmanlarına kin duyulması başka yerlerdeki emekçilerin mücadelesine sahip çıkılması sağlanmalıdır.

Türkiye'nin tarihini kullanın :

Klasik marksist metinlerde özellikle tarih konularında Avrupa tarihinden örnekler verilmektedir. İleri bilinç düzeyine sahip kişiler bu metinleri incelemelidirler. Fakat yaygın kitle eğitimlerinde Türkiye halkının sınıf mücadelesinin anlatılması hem işçileri daha çok çekecek, hem de «şanlı tarihimiz» şartlandırmasını kıracaktır. Birçok emekçinin kafası «memleket ekonomisi», «milli birlik» gibi burjuva şartlandırmasıyla doludur. Faşistler de Türk ırkçılığını kullanmaya çalışmaktadırlar. Bunlara karşı yapılması gereken şey, Osmanlı döneminde halkın nasıl ezildiğini, sömürüldüğünü ve horlandığını, halkın buna karşı nasıl direndiğini anlatmak, o dönemki sınıf mücadelesini kavramaktır. Tarihimize bu tür bir bakış sağlanmadan, köklü bir sınıf mücadelesi anlayışı yerleştirilemez.

Demokratik davranın :

Eğitim sürecinde demokratik davranılmalıdır. Konu dışına taşanların ve sözü gerektiğinden fazla uzatanların sözleri oylanarak kesilmelidir. Tüm yaşamda olduğu gibi, eğitim sürecine de kitlelerin aktif katılımı sağlanmalıdır. Devrimci mücadelenin en önemli amaçlarından biri, kitleleri güdülen bir sürü

mamalıdır. Türkiye'de 1946'lardan sonra anti-komünist propaganda alabildiğine ve sistemli bir şekilde yaygınlaştırılmıştır. Anti-komünist propaganda, kitleleri devrimcilerden soğutmak için iki noktayı çok iyi kullanmıştır: Halkımızın dine bağlılığı ve namusuna olan düşkünlüğü. Bilindiği gibi, bu dünyada ezilen ve horlanan kitleler (mücadele edecek bilinç ve örgütülükte olmadıklarından), öbür dünyaya umut bağlamaktadır. Sömürücüler de (kendilerinin bu dünyada saltanatlarını sürdürebilmek amacıyla) bu eğilimi sürekli ve sistemli olarak desteklemektedirler. Ayrıca halkımız namusuna son derece düşkündür. Parasız olabilir, ama namusuna leke sürdütmez. Hakim sınıflar, halkımızın bu özelliklerini iyi tespit etmiştir. Buna bağlı olarak da, Türkiye'de yıllardır iki yalanın propagandası yapıldı: 1) Komünistler Allah, peygamber tanımazlar. Mazallah iktidarı ele geçirirlerse bütün camileri ahır yapacaklar, müslümanları keşip doğrayacaklar. 2) Komünistler namus, aile tanımazlar. Birbirlerinin karısıyla kızıyla yatarlar. Aileye karşıdır. Bir koca eve gelip başka bir erkeğin şapkasını görse karısının bu kişiyle ahlak dışı bir ilişki içinde olduğunu anlasa, sesini çıkartmaz. Kapıyı kapar, çeker gider. Hakim sınıflar bu yalanları en ücra köylere bile yaydılar. Bu konularda yapılacak en ufak bir hata, bu yalanların doğruluğu inancını pekiştirebilir. Namussuz olan burjuvazidir. Kendisinin devrimci olduğunu söyleyen bir çok arkadaş, burjuva pisliklerinden henüz kurtulamamıştır. Bu pisliklerin devrimcileri lekelemede kullanılmasına izin verilmemelidir. Bu yalanların etkisini kırmanın en sağlıklı yolu bizim örnek devrimci tavrımızdır.

olma durumundan çıkartmak, kendi geleceğini kendisinin belirlediği bir düzeye getirmektir. Kitlelerin bunun gereğine inanması, bunu talep etmesi gereklidir. Sendikalar çalışmada uygulanacak demokratik-merkezci işleyiş, kendini yönetme talebinin ve alışkanlığının geliştirilmesi doğrultusunda bazı gelişmeler sağlayacaktır.

Asla yalan söylemeyin :

Kitleye keskin bir zaman yalan söylenmelidir. Açıklanmaması gereken durumlar varsa mahzurları anlatılmalıdır. Eğitimcinin veya daha genel anlamda bir Devrimcinin söylediği bir yalan, anlatılanların tümüne güvensizlik yaratacaktır. Söylenen yalanların bazen durumu kurtardığı sanılabilir. Ancak uzun dönemde muhakkak zararlı etkileri görülecektir. Bir söz vardır : Bazı kişileri sürekli aldatabilirsiniz veya herkesi bir süre aldatabilirsiniz. Ama herkesi sürekli aldatamazsınız. Kitleler içinde yaygın anti-komünist propagandanın etkilerine karşı, yalan söylemek yerine bu tür soruların önemli olmadığı anlatılmalıdır. «Allaha inanır mısın?» şeklindeki soru çok yaygındır. Bu tür sorular karşısında, devrimcilerin inançlara karşı saygılı olduğu, ama dinin sömürücülerin aleti olarak kullanılmasına karşı çıktıkları anlatılmalı, anti-komünizm tüccarları teşhir edilmelidir. Bu gibi konularda ne uzlaşmacı, ne de sekte bir tavır alınmamalıdır.

İnançlara saygılı olun :

Eğitimci, dine, gelenek ve göreneklere, bunlara inananlara karşı dikkatle saygılı davranmalıdır. Eğitimci, yüzyılların şartlandırmasını bir kaç saatte kırarak kadar zeki ve iyi bir konuşmacı olduğunu san-

Sınıf mücadelesine aktif olarak katılın :

Eğitimin amacına ulaşabilmesinin belki en önemli unsuru, eğitimcinin eğitilenlerin yanında, sınıf mücadelesinde tüm yaşantısıyla aktif görev alan biri olmasıdır. Devrimci kitle eğitiminde, eğitim genel sınıf mücadelesinin bir parçasıdır. Diğer mücadele alanlarında aktif olmayan, kitle mücadelesinin ön saflarında yer almayan bir eğitimci entellektüel ve kitle kuyrukçuluğu hastahkları birarada görülür. Eğitimci savunduğu sınıf mücadelesinin aktif olarak içinde bulunmalıdır. «imamın dediğini yap, yaptığını yapma» anlayışına düşülmemelidir. Eğitimci tüm yaşantısıyla savunduklarını uygulamazsa, bunları kitlelerden istemeye hak kazanamaz. Ve kitlelerin bunu anlamayacaklarını sanmak kitleleri aptal yerine koymaktır.

Halkımız yüzyıllardır aldatılmıştır. Bu nedenle söylenen sözlere öyle kolay inanmaz. Gözleriyle görmek ister. O sözleri söyleyen kişiyi yakından tanımak ister. Bu isteğini doğal karşılamak gerek. Yüzyıllardır hakim sınıflarca aldatılmanın yanı sıra, 50 kısır yıldır da kendisine devrimci diyen insanlar tarafından aldatılmıştır. Bunların olumsuz etkilerini silebilmenin tek yolu, eğitimcinin sınıf mücadelesinin her evresine aktif bir şekilde katılmasıdır. İşçiler, bu mücadele içinde görüp tanıdıkları, saydıkları, sevdikleri insanların anlattıklarına çok daha fazla inanacaklardır.

Özetle; iyi bir eğitimci olmak için herşeyden önce iyi bir Devrimci olmak gerekir. Halkla her türlü ilişkilerinde bu noktalara dikkat etmeyen, halka saygı göstermeyen, tüm yaşantısında halktan biri olmayan kişi halk için fedakarlıklarda bulunamaz. Eğitim-

ci kısa bir sürede mükemmel bir eğitimi olacağını sanmamalıdır. Eğitimler ve halkımız onu bir süreç içinde eğitecek ve iyi bir eğitimi yapacaktır.

Bir kitle eğitim programı örneği :

Kitle eğitimlerinde yaygın olarak düşülen bir hata, doğrudan doğruya temel marksist kitapların okunması veya anlatılmasıdır. Bazı kişiler eğitimlere diyalektik ve tarihi materyalizmle ilgili kitaplarla başlamaktadır. Bu yöntem hatalıdır. Kitle eğitimlerinde daha somut, tartışmaya daha dönük ve marksist bakış açısını bu tartışmalar içinde vermeyi amaçlayan bir eğitim programı izlenmelidir.

Kitle eğitiminin amacı, en geniş kitleye bu düzeyin pisliklerini teşhir etmek, bu pisliklerin nedenini kavratmak, insanca yaşama talebini benimsetmek ve kendi örgütlü ve bilinçli mücadelesiyle insanca yaşamın yepyeni bir dünyayı kurmanın mümkün olduğunu kavratmaktır. Bundan sonra da, böyle bir dünya kurmak için en geniş kitleyi mücadeleye çekmektir. Eğitim programı, adım adım bu amaçları gerçekleştirmeye yönelik olmalıdır. Aşağıda ana hatlarıyla verilen eğitim programı, Tek Eğitim Büro İş Sendikasında uzunca bir süre uygulanmış ve genel olarak bu amaçlara iyi hizmet ettiği görülen bir programdır.

I. Emekçiler olarak sorunlarımız nelerdir?

İlk toplantılarda işçilerden sorunlarını sıralamaları istenmelidir. Kahvelerde her gün sözünü ettikleri sorunları eğitim yerinde de tekrarlamalı, başka işçilerin sorunlarını duymalıdır. Bu ilk toplantıda amaç, işçilerin eğitime ısınmalarıdır. Eğitimin okullardaki dresten farklı ve kendi günlük dertleriyle ilgili olduğunu kavramalarına yardımcı olmaktır. İşçi-

30

sındaki ilişkilerin nasıl olması gerektiği uzun uzadıya tartışılmalıdır. İnsanca yaşamın tek yolunun ise üretkenlerin aynı zamanda yönetenler olması gerektiği vurgulanmalıdır. Bu şekilde talep benimsetildikten sonra, ilk bölümde sistemli bir şekilde ele alınan «sorunlarımız neler?» sorusu bu kez sistemli ve çözümlü ilişkin önerilerle tartışılmalıdır.

III. Sorunlarımız neler? Bunların çözümü nasıl olacak?

Bu bölümde, tek tek işçilerin sorunlarını aşp, genel olarak işçi sınıfının ve tüm emekçilerin sorunları ele alınmalıdır. Rakam verilerek söylenenler kanıtlanmalıdır. Çeşitli gazetelerden kesilmiş resimler duvar gazeteleri bu bölümde çok yararlıdır. Şu sorunlar ele alınabilir :

- a) Hastane, doktor, ilaç.
- b) Köylerin, gecekonduların yol, su, elektrik sorunu,
- c) Karnın doyar gözükmemesi, ama yeterli besin alınmaması,
- d) Gelir dağılımındaki adaletsizlik,
- e) Vergi ödemedeki adaletsizlik,
- f) Fiyat artışlarının yüksekliği ve nedenleri,
- g) İşsizlik,
- h) İş kazaları,
- i) Çocuk ölümleri,
- j) Konutların durumu, kiralar,
- k) Çocukların yetiştirilmesi.

Bu ve benzeri sorunlar tartışılır, nedenleri araştırılır, kimlerin bunlardan yakındığı, kimlerin ise umurunda olmadığı ele alınır.

32

lerin anlattıkları sorunlar çok dargörüşlü, doğrudan doğruya kendi işyerleri ile ilgili olabilir. Konu dağılabilir. Bunları anlayışla karşılamak, müdahalelerde sınırlı kalmak gereklidir. Bu genel sohbet havasından sonra, eğitimin ikinci bölümüne geçilebilir.

II. İnsanca yaşamak ne demek?

İnsanlar ancak daha iyi yaşamının gerekli olduğunu, mümkün olduğunu kavrarlarsa mücadeleye girerler. Bu bölümde şu noktalar kavratılmalıdır :

a) Bugünkü dertlerimizin kaynağı tüm insanların yokluk çekmesi değildir. Kıtık yoktur. Yoksulluğun nedeni sömürücü bir azınlığın baskısı, zulmüdür.

b) Bugünkü yaratılanlar iyi bir şekilde dağıtılsa hepimiz kaloriferli evlerde oturabiliriz, et yiyebiliriz, çocuklarımızı okutabiliriz, yarınımızdan emin olabiliriz, maddi ihtiyaçlarımızı karşılayabiliriz. Böyle yaşamak bizim hakkımızdır. Bunları sağlamak çağımızda mümkündür. Önümüzdeki tek engel sömürücülerdir.

c) Bu düzende emekçiler horlanmakta, sürü gibi güdülmektedir. İnsanların horlanmaması, güdülmemesi gerekir. İnsanlar eşitlik içinde, kendilerini yönettikleri bir düzen kurabilirler.

ç) Biz bugünkü durumumuza bakarken, dünden daha iyi yaşadığımızı düşünerek rahat etmemeliyiz. İnsanca yaşanabilecek şartların olduğu bir dünyada temel ihtiyaçlarımız karşılanarak ve horlanmadan yaşamayı amaç edinmeli ve bu uğurda mücadele etmeliyiz.

Bu bölümde, insanca yaşamak için ne tür ihtiyaçlarımızın karşılanması gerektiği ve insanlar ara-

31

Bu tartışma, emekçilerin bu sorunlarının zenginler için dert olmadığını yeniden ortaya çıkaracaktır. Bu aşamada, Türkiye'deki önemli zenginlerin ve yorededeki zenginlerin geçmişleri, nasıl zengin oldukları ele alınabilir. Vehbi Koç'un, Sabancı'nın nasıl kâr ettiği, kaç işçiyi sömürdüğü anlatılabilir. Zenginlerin daha da zenginleştiği bu düzende bu sorunlarımızın çözümlenip çözümlenemeyeceği tartışılır.

Bütün bu tartışmalar bir noktada düğümlenmektedir: Bugünkü dertlerimizin tek sorumlusu, fabrikalara, büyük topraklara, ithalata-ihracata, bankalara, sigorta şirketlerine, sahip olan sömürücü bir azınlıktır. Mühür onların elindedir. Süleyman onlardır. Mühür onların elinden alınmadan, emekçilerin eline geçmeden, bu dertlerimizin hiçbir çözümülenemeyecektir. Mühürü onların elinden almanın yolu ise, tüm emekçilerin bilinçli ve örgütlü bir mücadele vermesidir.

Hedef bu şekilde belirlendikten sonra, önümüzdeki engeller ele alınabilir.

IV. Hakim sınıfların oyunları nelerdir?

Bu bölümde tartışılmalı bir şekilde patronların işçileri nasıl bölmeye çalıştığı ele alınabilir. İşyerlerinde mezhep, ulus, hemşehricilik, parti bağları nedeniyle işçilerin nasıl bölündüğü, espioncuların nasıl çalıştığı, işyerlerinin nasıl faşistleştirildiği, işverenlerin nasıl «baba patron» havası yarattıkları, devrimciler aleyhinde ne tür yalanların yayıldığı, devrimci ve ilerici işçilerin işyerlerinden nasıl temizlenmek istendiği işçiler tarafından bol örnekle anlatılabilir. İş burada bitmemektedir. Patronlar çeşitli işyerlerinde çalışan işçilerin arasını da açmaya çalışmaktadır. E-

33

emekçi sınıfları birbirine düşman etmeye çalışmaktadır. Bu bölümde hakim sınıfların bütün emekçiler üzerindeki baskıları ve aldatma politikaları (mümkün olduğunca resim kullanılarak) açılmalı ve tartışılmalıdır.

V. Tarihte Dünyayı Değiştirme Çabaları :

Hakim sınıflar, emekçilerin kafasına «böyle gelmiş, böyle gider.» «Bu dünyayı değiştirmek sana mı kaldı?» gibi anlayışları yerleştirmeye, sınıf mücadelesini yeni bir şeymiş ve tamamıyla komünistlerin uydurmasıymış gibi göstermeye çalışıyorlar. Tarihte geçişli başkaldırı örneklerinin anlatılması bu çabaları boşa çıkaracaktır. Özellikle Osmanlı İmparatorluğu döneminde Fatih Sultan Memmet, Kanuni Sultan Süleyman gibi padişahların halkı nasıl sömürdükleri, emekçilerin bir çok kez bu sömürücülere karşı nasıl başkaldırdıkları, neler istedikleri anlatılırsa, faşistlerin «şanlı Türklük» diye sundukları yalanlar da açığa çıkarılacaktır. Özellikle Şeyh Bedrettin ve ondan önce önemli başarılar kazanmış olan Baba İshak halk ayaklanmaları, dünyayı değiştirmek için kanla yazılmış destanlardır.

Türkiye ile ilgili örneklerin dışında Spartaküs ayaklanması, Almanya'daki köylü ayaklanmaları, Paris Komünü gibi şanlı başkaldırıların da anlatılması, enternasyonalizm ruhunu geliştirecektir.

VI. Sınıflar, Türkiye'de Sınıflar ve Sınıf Mücadelesi :

Bu bölümde sınıfın ne demek olduğu, hangi sınıfların var olduğu, sınıfların nasıl mevzilendiği, sınıf mücadelesinin ne demek olduğu anlatılmalıdır. Her sınıf anlatılırken, bugün Türkiye'de bu sınıfın

34

Bu bölümde her milletten emekçilerin bir başkaldırı geleneği olduğu, sınıf mücadelesinin en üst biçiminin bu başkaldırı olduğu kavratılmalıdır. Bu amaçı unutup, bir sürü tarihi bilgiyi dinleyicinin kafasına sokmaya çalışmak son derece hatalıdır. Bizim tarih öğrenmemizin ve öğretmemizin amacı, belli bilgileri edinmek ve onları orda burda satmak değil, günümüzde sürmekte olan sınıf mücadelesini geliştirmektir.

Her toplum biçimi incelenirken şu sorular sorulmalıdır :

- Üretim araçları kimlerin elinde?
- Üretenler kimler? Üretilenler kimin oluyor? Niçin?
- Sınıflar var mı? Hangileri?
- Devlet var mı? Kimin devleti?
- Ordu var mı? Kimin ordusu?
- Kanunlar var mı? Kanunların görevi ne?
- Sömürü var mı? Kim kimi sömürüyor?
- Ayaklanmalar var mı? (Örnek verilmeli)

İlkel komünal, köleci, feodal ve kapitalist toplumlar ve emekçilerin iktidarda olduğu toplumlar kısaca bu şema üzerinden incelendikten sonra, kapitalist toplumlarda sömürüye geçirilebilir.

VIII. Kapitalist Sömürü:

Kapitalist sömürünün üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetten kaynaklandığı vurgulanmalıdır. Bunun için işgücünün bir mal halini alması, işverene satılması, üretim sürecinde emeğin işgücünün değerinden fazla değer yaratması, artık-değerin işverene kalması anlatılmalıdır. Burada dikkat edilecek nokta, sermayenin de üretimden pay alması gerektiği,

36

nücel durumu, örgütlülük durumu da ele alınmalıdır. Bu tartışmalara kadar sınıf terimi bir çok kez geçeceğinden, bu bölümde tanımlamalar ve terimler üzerinde tartışmalar yapılabilir. Ancak terim ezberlemekten çok, sınıf mücadelesinin hayatın bir parçası olduğu, herkesin (farkında olsun veya olmasın) bu mücadelenin içinde olduğu kavratılmaya çalışılmalıdır.

VII. Tarihte Sınıflar, Ordu, Polis, Devlet, Kanunlar ve Sömürü

Bu bölümde amaç, dünyanın sürekli değiştiğini, değişimin tek tek insanların isteklerinin dışında objektif nedenlere bağlı olduğunu kavratmaktır.

Ordu, polis, devlet ve kanunların iktidardaki sınıfların emrinde olduğunu, tarafsız olmadığını, *tekrar tekrar* tarihteki örnekleriyle anlatmak gereklidir.

Sömürünün üretim araçları üzerindeki özel mülkiyetle birlikte ortaya çıktığını ve sömürüye engel olmanın tek yolunun üretim araçları üzerindeki özel mülkiyeti kaldırmak olduğu anlatılmalıdır. Bunun ise tek yolunun devrim olduğu kavratılmalıdır. Hakim sınıflar, bu değişikliğe emirleri altındaki güçlerle, devletle karşı koymaya çalışacaklardır. Sömürsüz bir toplum kurma mücadelesi uzun ve sabırlı bir mücadeleyi gerektirecektir.

Faşistler tarihi milletlerin mücadelesi tarihi olarak öğretmeye çalışıyorlar. Tarihin böyle olmadığı, her ülkede bazı sınıfların sömürücü sınıflara karşı başkaldırdığı, milletler arasındaki savaşların ise her milletin hakim sınıflarının sömürüyü artırma çabalarından kaynaklandığı kavratılmalıdır. Emekçiler, tarihe sınıflar mücadelesinin tarihi olarak bakmayı öğrenmelidirler.

35

üretken olduğu şeklindeki şartlandırmayı kırmak sadece emeğin üretken olduğunu kavratmaktır. Ücret emeğin karşılığı değildir, Emeğin karşılığı alınmaz.

Bu bölümde, patronların sömürüyü nasıl artırdıkları konusunda tartışma açılması yararlı olacaktır.

IX. Emperyalizm :

Kitle eğitimlerinde emperyalizm teorisine uzun uzadıya girmeye gerek yoktur. Emperyalizmin kapitalizmin bir aşaması olduğu, bu dönemde kapitalistlerin sadece işçileri değil, aynı zamanda diğer emekçi sınıf ve tabakalarla, yarı-sömürge ve sömürge ülkelerin halklarını da sömürdükleri örneklerle anlatılmalıdır. Tekel kârı açılmalıdır. Bunların siyasi sonuçları, emperyalizmin can çekişmekte olan kapitalizm olduğu, tüm emekçileri kendisine düşman ettiği, kapitalizmin mezar kazıcılarının çoğaldığı anlatılmalıdır. Altbaşlıklar olarak şu konular da ele alınabilir :

- Dünya savaşları, savaşlar ve emperyalistler,
- Çokuluslu tekeller,
- Yeni-sömürgecilik, bağımsızlık,
- Anti-emperyalist mücadelelerden örnekler.

X. Türkiye'de Emperyalist Sömürü ve Ortakları

Türkiye'de emperyalist sömürü bol bol örnek kullanılarak açılmalıdır :

- Türkiye'de üretilen mal ve hizmetlerin değerlerinin altında fiyatlarla satın alınması

Ham Maddeler

.. Küçük üreticilerin ürünleri (pamuk, tütün, fındık, v.b.).

37

.. İşgücü (yabancı ülkelere giden işçiler ve beyin göçü)

b) Türkiye'ye tekel fiyatlarıyla mal ve hizmet satılması

.. Mal satışı (hammadde, yarı mamul madde, makina-tehizat)

.. Hizmet ve bilgi satışı (ulaştırma, müşavirlik hizmetleri ve teknoloji transferi)

c) Türkiye'deki emperyalist yatırımlar yoluyla sömürü

.. Fabrikalar (imalat sanayii)

..Madencilik ve ormancılık gibi doğal kaynakların sömürülmesi

..Bankalar ve sigorta şirketleri

ç) Borç verme yoluyla sömürü

Emperyalistlerin ülkemizi talan ederken yalnız başlarına olmadıkları, nüfus cüzdanında T.C. vatandaşları yazan bir sürü patronun da onlarla ortaklaşa olarak halkımızı talan ettikleri vurgulanmalı ve bol örnek verilmelidir. Türkiye'nin bağımsız olmadığı, emperyalistlerin işgali altında olduğu açıklanmalıdır. Türkiye'deki yabancı, üsler ve tesisler, NATO, Uluslar arası Para Fonu gibi konular uzun uzun ele alınmalı, bağımsız bir ülke olmadığımız ve bağımsızlığı, sağlamanın tek yolunun devrim olduğu kavratılmalıdır.

XI. Faşizm ve Faşizme Karşı Mücadele :

Demokrasinin ne olduğu, sınıflardan ayrı düşünemeyeceği, bugün ülkemizde hürriyet olmadığı, Anayasa'da bahsedilen hürriyetlerin büyük bir çoğunluğunun hakim sınıflar için geçerli olduğu, bu düzende herkesin cebindeki parası kadar özgür olduğu vurgulanmalıdır. Daha sonra faşizmin ne olduğu, dev-

bir ruh kazanmalarına çalışılmalıdır. Özellikle işgal-ler, 15-16 Haziran gibi önemli yürüyüşler, büyük direnişler anlatılmalı, sarı sendikacıların ihanetleri teşhir edilmeli, bu mücadele içinde ölen devrimciler anılmalı, onların mücadeleleri öğrenilmeli, dersler çıkarılmalıdır.

Böyle bir eğitim programı her yerde aynen uygulanmayabilir. Üç dört günlük veya üç dört hafta sonunda verilen bir dizi seminer eğitimin sadece bir parçasıdır. Bu eğitim programı farklı düzeylerde tekrarlanabilir, bazı bölümleri film ve tiyatro oyunu şeklinde sunulabilir, v.b. Dikkat edilmesi gereken nokta, eğitime katılanlara belli bilgileri ezberletmek değil, onları günlük sınıf mücadelelerinde daha bilinçli ve daha güçlü bir hale getirmektir, onları mücadeleye çekmektir.

let içinde nasıl örgütlü bulunduğu, bununla da yetinmeyip kitle tabanı kazanmaya çalıştığı, kitleler üzerinde sürekli olarak baskı ve terör uyguladığı anlatılmalıdır.

Faşist saldırılar karşısında «bana dokunmayan yılan bin yaşasın,» «her koyun kendi bacağından asılır» gibi anlayışların yanlışlığı, yılanın emekçileri zaten soktuğu bütün işçilere kavratılmalıdır. Faşizme karşı işyerlerinde direniş komitelerinin örgütlenmesi, faşistlerin saldırıları, tehditleri karşısında boyun eğilmemesi, faşistlerin işyerlerinden ve mahallelerden kovulması gerektiği anlatılmalı, faşistliğin emekçilere düşmanlık olduğu kavratılmalıdır. Faşistlerin yalanları ve laf ebelikleri teşhir edilmelidir.

XII. İşçi Sınıfının Kurtuluşu ve Sendikalar :

Bu bölümde ekonomik-demokratik, ideolojik ve politik mücadelelerin ne olduğu kavratılmalıdır. Üretenlerin aynı zamanda yönetenler olmasının ancak iktidara gelmekle mümkün olabileceği vurgulanmalıdır. Sendikaların işçi sınıfının kurtuluşunu sağlamadığı, ama ekonomik-demokratik mücadelenin araçları olarak kapitalist toplum içindeki mücadelede önemli olduğu anlatılmalı, sendikalardaki çalışmalarını işçi sınıfının kurtuluş mücadelesini en iyi şekilde geliştirmek için nasıl yürütmek gerektiği tartışılmalıdır. Üretenlerin aynı zamanda yönetenler olduğu bir toplumun nasıl işlemesi gerektiğinin tartışılmasında da yarar vardır.

XIII. İşçi Sınıfı Tarihi :

Bu bölümde gerek uluslararası işçi sınıfı hareketinden gerekse türkiye işçi sınıfı hareketinden önemli olaylar anlatılmalı, işçilerin enternasyonalist